ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
της 26ης Οκτωβρίου 2006 [1]

I — Εισαγωγή

1. Από τη Βιέννη, το Oberster Patent- und Markensenat, ανώτατο διοικητικό όργανο της Αυστρίας, το οποίο επιλαμβάνεται ορισμένων διαφορών σχετικών με διπλώματα ευρεσιτεχνίας και σήματα, υπέβαλε στο Δικαστήριο δύο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την οδηγία 89/104/ΕΟΚ [2].

2. Η διαφορά αφορά την υποχρέωση χρήσεως του σήματος από δύο απόψεις: αφενός, ως προς την έναρξη της χρονικής περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας η υποχρέωση αυτή τελεί σε αναστολή, μετά την καταχώριση του σήματος, και, αφετέρου, ως προς τις νόμιμες αιτίες που δικαιολογούν τη μη χρήση για περισσότερα από πέντε έτη, παραλύοντας το δικαίωμα των τρίτων να ζητήσουν την έκπτωση του δικαιούχου από τα δικαιώματα επί του σήματος που δεν έχει χρησιμοποιηθεί κατά το χρονικό αυτό διάστημα.

3. Η λύση που θα προταθεί απαιτεί την ερμηνεία, για πρώτη φορά, ορισμένων εκφράσεων των άρθρων 10, παράγραφος 1, και 12, παράγραφος 1, της εν λόγω κοινοτικής οδηγίας. Πάντως, επειδή το αιτούν διοικητικό όργανο ζητεί για πρώτη φορά τη δικαστική συνδρομή του άρθρου 234 ΕΚ και δεν εντάσσεται στο αυστριακό δικαστικό σύστημα, πρέπει να εξεταστεί, πριν από την ουσία των ερωτημάτων, η ικανότητα του εν λόγω οργάνου να ζητήσει τη βοήθεια του Δικαστηρίου για την ερμηνεία μιας διατάξεως.

II — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Η οδηγία 89/104/ΕΟΚ*

4. Η παράγραφος 1 του άρθρου 10 της εν λόγω οδηγίας, υπό τον τίτλο «Χρήση του σήματος», ορίζει τα εξής:

«Εάν σε διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδι-

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Πρώτη οδηγία 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40, σ. 1).

κασία της καταχώρισης, ο δικαιούχος δεν έχει κάνει ουσιαστική χρήση του σήματος στο οικείο κράτος μέλος για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωριστεί, ή εάν έχει διακόψει τη χρήση του επί μια συνεχή πενταετία, το σήμα υποβάλλεται στις κυρώσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, εκτός νομίμου αιτίας για τη μη χρήση.»

5. Για την εναρμόνιση των καταχωρισμένων σημάτων, το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Ο δικαιούχος του σήματος είναι δυνατόν να κηρυχθεί έκπτωτος των δικαιωμάτων του εάν, επί διάστημα πέντε συνεχών ετών, δεν έχει γίνει ουσιαστική χρήση του σήματος στο οικείο κράτος μέλος για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωριστεί και δεν υπάρχει νόμιμη αιτία για τη μη χρήση· [...]»

Β — *Ο αυστριακός νόμος περί σημάτων*

6. Σύμφωνα με το άρθρο 33a, παράγραφος 1, του Markenschutzgesetz (αυστριακού νόμου περί σημάτων) [3], οποιοσδήποτε μπορεί να ζητήσει την ακύρωση της καταχωρίσεως σήματος που έχει, προ πέντε τουλάχιστον ετών, καταχωριστεί στην Αυστρία ή απολαύει προστασίας στην Αυστρία, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, εφόσον δεν έγινε από τον δικαιούχο του σήματος, ή από τρίτο πρόσωπο με τη συναίνεση του δικαιούχου, ουσιαστική χρήση του εν λόγω σήματος εντός του κράτους αυτού για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες καταχωρίστηκε εντός των τελευταίων πέντε ετών από της ημερομηνίας ασκήσεως της αγωγής (άρθρο 10a του νόμου), εκτός αν ο δικαιούχος του σήματος μπορεί να δικαιολογήσει τη μη χρήση του σήματος.

7. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του ίδιου νόμου προβλέπει την αναλογική εφαρμογή του στα δικαιώματα επί σημάτων που αποκτήθηκαν για την επικράτεια της Δημοκρατίας της Αυστρίας βάσει διεθνών συμφωνιών.

8. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το αιτούν όργανο, από το άρθρο 33a, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, παράγραφος 2, του Markenschutzgesetz, προκύπτει ότι, για τα διεθνή σήματα που απολαύουν προστασίας στην Αυστρία, η πενταετής χρονική περίοδος υπολογίζεται από την έναρξη της διάρκειας προστασίας.

Γ — *Διεθνές δίκαιο*

9. Στις πολυμερείς συνθήκες που έχουν εφαρμογή στο πλαίσιο της παρούσας προ-

3 — Markenschutzgesetz 1970, *BGBl.* 260/1970, τελευταία τροποποίηση στο *BGBl.* I 151/2005.

δικαστικής παραπομπής περιλαμβάνεται η Σύμβαση των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (στο εξής: Σύμβαση των Παρισίων) [4], η συμφωνία της Μαδρίτης σχετικά με τη διεθνή καταχώριση σημάτων (στο εξής: συμφωνία της Μαδρίτης) [5] και η συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (στο εξής: συμφωνία ADPIC) [6].

10. Το άρθρο 5, Γ, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Παρισίων ορίζει τα εξής:

«Αν σε μια χώρα η χρήση του καταχωρισμένου σήματος είναι υποχρεωτική, η καταχώριση μπορεί να κηρυχθεί άκυρη μόνον μετά από εύλογη προθεσμία και αν ο ενδιαφερόμενος δεν δικαιολογεί τους λόγους απραξίας του.»

11. Εξάλλου, η συμφωνία της Μαδρίτης κατοχυρώνει, με το άρθρο της 4, την αρχή της ίσης προστασίας των διεθνών και των εθνικών σημάτων στις χώρες για τις οποίες πραγματοποιείται η καταχώριση ενώπιον του Διεθνούς Γραφείου. Με το άρθρο της 5, παρέχει στις εθνικές αρχές το δικαίωμα να αρνούνται την προστασία αυτή υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η Σύμβαση των Παρισίων (παράγραφος 1) εντός της προθεσμίας που προβλέπει η εθνική τους νομοθεσία, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος (παράγραφος 2).

12. Τέλος, το άρθρο 19 της συμφωνίας ADPIC αναφέρεται στην υποχρέωση χρήσεως ως εξής:

«1) Αν για τη διατήρηση της καταχώρισης απαιτείται η χρήση του εμπορικού σήματος, η ανάκληση της καταχώρισης επιτρέπεται μόνον αν έχουν μεσολαβήσει τουλάχιστον τρία έτη αδιάλειπτης αχρησίας, εκτός αν το πρόσωπο στο οποίο ανήκει το εμπορικό σήμα επικαλείται και αποδεικνύει την ύπαρξη κάποιου σοβαρού λόγου που συνιστά εμπόδιο για τη χρήση του σήματος. Γίνεται δεκτό ότι στους σοβαρούς λόγους της αδυναμίας χρήσης συγκαταλέγονται ορισμένες περιστάσεις που δεν εξαρτώνται από τη θέληση του προσώπου στο οποίο ανήκει το εμπορικό σήμα και οι οποίες θέτουν εμπόδια στη χρήση του, όπως είναι οι περιορισμοί που επιβάλλονται στις εισαγωγές αγαθών ή υπηρεσιών που προστατεύονται από το εμπορικό σήμα ή ορισμένες άλλες υποχρεωτικές ρυθμίσεις που θεσπίζονται από το κράτος σε σχέση με αυτά.»

III — Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13. Η Lidl εκμεταλλεύεται από το 1973 αλυσίδα σούπερ μάρκετ στη Γερμανία και

4 — Υπογράφηκε στη γαλλική πρωτεύουσα στις 20 Μαρτίου 1883, αναθεωρήθηκε για τελευταία φορά στη Στοκχόλμη στις 14 Ιουλίου 1967 και τροποποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1979.

5 — Υπογράφηκε στην ισπανική πρωτεύουσα στις 14 Απριλίου 1891, αναθεωρήθηκε στη Στοκχόλμη στις 14 Ιουλίου 1967 και τροποποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1979.

6 — Πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) — Συμφωνία του Μαρακές για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, που υπογράφηκε στο Μαρακές του Μαρόκου στις 15 Απριλίου 1994 — Παράρτημα 1 Γ — Εμπόριο — Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (ΠΟΕ) (ΕΕ L 336, σ. 214).

διαθέτει στην αγορά έτοιμα γεύματα που φέρουν το σήμα «Le Chef DE CUISINE» αποκλειστικά από τα δικά της καταστήματα. Είναι δικαιούχος αυτού του εικονιστικού και λεκτικού σήματος, το οποίο έχει καταχωριστεί για τις κλάσεις 29 και 30 του Διακανονισμού της Νίκαιας [7] και απολαύει προστασίας από τις 8 Ιουλίου 1993 στη Γερμανία και από τις 12 Οκτωβρίου 1993 στην Αυστρία, στη δεύτερη δε περίπτωση ως διεθνές σήμα. Η δημοσίευση της διεθνούς καταχωρίσεως φέρει την εξής παρατήρηση:

«Ημερομηνία καταχωρίσεως σύμφωνα με τον κανόνα 17.1 του κανονισμού εκτελέσεως της 22ας Απριλίου 1988: 2 Δεκεμβρίου 1993» [8].

14. Η Lidl εγκαινίασε το πρώτο της κατάστημα στην Αυστρία στις 5 Νοεμβρίου 1998, μετά από διαβουλεύσεις στο εσωτερικό της επιχειρήσεως σχετικά με τη διαμόρφωση των προϊόντων και αφού συμφώνησε με τους προμηθευτές της και αποθήκευσε τα προϊόντα που είχε ήδη προμηθευτεί.

15. Στις 13 Οκτωβρίου 1998, ο Armin Häupl ζήτησε την ακύρωση της καταχωρίσεως του επίδικου σήματος για την αυστριακή επικράτεια λόγω μη χρήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 33a του προαναφερθέντος Markenschutzgesetz, υποστηρίζοντας ότι η πενταετής προθεσμία είχε αρχίσει κατά την έναρξη της διάρκειας προστασίας στις 12 Οκτωβρίου 1993. Ο αιτών ισχυρίστηκε ότι η Lidl δεν είχε χρησιμοποιήσει το επίδικο σήμα εντός του εν λόγω κράτους κατά το χρονικό αυτό διάστημα.

16. Η γερμανική εταιρία ζήτησε να απορριφθεί η ως άνω αίτηση περί ακυρώσεως της καταχωρίσεως του σήματος, υποστηρίζοντας ότι η πενταετία άρχισε στις 2 Δεκεμβρίου 1993 και ότι, συνεπώς, έληξε στις 2 Δεκεμβρίου 1998. Ισχυρίστηκε ότι κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία διέθετε ήδη προϊόντα με το επίδικο σήμα στο πρώτο της σούπερ μάρκετ στην Αυστρία. Πρόσθεσε ότι σχεδίαζε την επέκταση των εμπορικών δραστηριοτήτων της στην Αυστρία από το 1994, αλλά η έναρξη λειτουργίας των νέων καταστημάτων είχε καθυστερήσει λόγω «γραφειοκρατικών εμποδίων».

17. Το τμήμα ακυρώσεων του εθνικού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων κήρυξε το σήμα ανίσχυρο για την αυστριακή επικράτεια από τις 12 Οκτωβρίου 1998.

18. Η Lidl προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Oberster Patent- und Markensenat, το οποίο, λόγω των ερμηνευτικών αμφιβολιών που διατηρούσε σχετικά με την ερμηνεία της εθνικής νομοθεσίας έναντι της κοινοτικής, αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, σύμφωνα με το άρθρο 234 ΕΚ:

«1) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ την έννοια ότι ως

7 — Διακανονισμός της Νίκαιας σχετικά με τη διεθνή κατάταξη των προϊόντων και των υπηρεσιών για την καταχώριση σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως έχει αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί.

8 — Γαλλικά στο πρωτότυπο.

"ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδικασία της καταχώρισης" νοείται η έναρξη της διάρκειας προστασίας;

2) Έχει το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ την έννοια ότι υφίσταται νόμιμη αιτία για τη μη χρήση του σήματος όταν η εφαρμογή της ακολουθούμενης από τον δικαιούχο του σήματος επιχειρηματικής στρατηγικής καθυστερεί για λόγους μη αναγόμενους στην επιχείρηση ή είναι υποχρεωμένος ο δικαιούχος του σήματος να μεταβάλει την επιχειρηματική του στρατηγική, ώστε να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει εγκαίρως το σήμα;»

IV — Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

19. Η διάταξη περί υποβολής των ως άνω ερωτημάτων κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Ιουνίου 2005.

20. Εντός της προβλεπομένης στο άρθρο 20 του Οργανισμού του Δικαστηρίου προθεσμίας, υποβλήθηκαν γραπτές παρατηρήσεις από τον A. Häupl, την εταιρία Lidl, τη Γαλλική και την Αυστριακή Κυβέρνηση και την Επιτροπή, όλοι δε, πλην της Αυστριακής Κυβερνήσεως, ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στις 21 Σεπτεμβρίου 2006.

V — Εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων

Α — *Προκαταρκτικό ζήτημα: το παραδεκτό*

21. Πρέπει να επισημανθεί ότι δεν διατυπώθηκε με τις γραπτές παρατηρήσεις καμία επιφύλαξη ως προς το παραδεκτό των ερωτημάτων που υπέβαλε το Oberster Patent- und Markensenat. Παρά ταύτα, επειδή το εν λόγω όργανο κάνει για πρώτη φορά χρήση του άρθρου 234 ΕΚ, πρέπει να εξεταστεί αυτεπαγγέλτως αν έχει τον χαρακτήρα «δικαστηρίου» κράτους μέλους που απαιτεί η διάταξη αυτή.

22. Με προγενέστερες προτάσεις μου [9] επισήμανα ότι η έννοια του δικαστηρίου του άρθρου 234 ΕΚ δεν έχει διευκρινιστεί επαρκώς με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου και πρότεινα να περιληφθούν στην έννοια αυτή όλα τα όργανα που αποτελούν μέρος της δικαστικής δομής κάθε κράτους μέλους, καθώς και εκείνα τα οποία, χωρίς να αποτελούν μέρος των δομών αυτών, εκδίδουν αποφάσεις που δεν μπορούν να προσβληθούν με ένδικο μέσο [10], πρότεινα επίσης να εφαρμόζονται αυστηρά τα κριτήρια που απορρέουν από τη νομολογία του Δικαστηρίου και από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και, ειδικότερα, τα σχετικά με την ανεξαρτησία και την κατ' αντιμωλία διαδικασία [11].

9 — Προτάσεις της 28ης Ιουνίου 2001 στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 2001, C-17/00, De Coster (Συλλογή 2001, σ. I-9445).

10 — Σημεία 83 επ. των προτάσεων που προαναφέρθηκαν στην υποσημείωση 9.

11 — Σημείο 89 των προτάσεων στην υπόθεση De Coster.

23. Σε άλλες προτάσεις μου [12] έχω επισημάνει επίσης την τάση της πρόσφατης νομολογίας για αυστηρότερη ερμηνεία των χαρακτηριστικών των εν λόγω οργάνων, ιδίως όσον αφορά το κριτήριο της ανεξαρτησίας τους [13], η οποία συμφωνεί περισσότερο με την άποψή μου και αποτελεί εξέλιξη που πρέπει να ακολουθηθεί και ως προς τα λοιπά χαρακτηριστικά.

24. Το Oberster Patent- und Markensenat δεν φαίνεται να αποτελεί τμήμα του αυστριακού δικαστικού συστήματος· ανήκει μάλλον στην κατηγορία των «συλλογικών διοικητικών αρχών δικαιοδοτικού χαρακτήρα» [14], στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 133, παράγραφος 4, του αυστριακού Συντάγματος, επί των οποίων έχει αποφανθεί το Δικαστήριο σε προηγούμενες περιπτώσεις [15]· ως εκ τούτου, επιβάλλεται μια λεπτομερής εξέταση των κριτηρίων βάσει των οποίων νομιμοποιείται να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα.

25. Η ίδρυση με νόμο του αιτούντος οργάνου δεν αφήνει περιθώριο για αμφιβολία, καθόσον η λειτουργία του προβλέπεται από τα άρθρα 74 και 75 του αυστριακού νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας («Patentgesetz») [16] και ρυθμίζεται από το άρθρο 140, το οποίο παραπέμπει στις διατάξεις που διέπουν τις σχετικές με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας διαδικασίες (άρθρα 113 έως 127 και 129 έως 136 του ίδιου νόμου).

26. Ο μόνιμος χαρακτήρας του απορρέει από τη διατύπωση του άρθρου 70, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του προαναφερθέντος νόμου, το οποίο αναγνωρίζει την αρμοδιότητα του οργάνου αυτού να επιλαμβάνεται ενδίκων βοηθημάτων που ασκούνται κατά των αποφάσεων του τμήματος προσφυγών («Beschwerdeabteilung») του αυστριακού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων, χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό.

27. Από το άρθρο αυτό προκύπτει επίσης η δεσμευτική φύση της παρεμβάσεώς του, καθόσον η υπαγωγή στην κρίση του δεν συνιστά απλή δυνατότητα, όπως στην περίπτωση των διαιτητικών δικαστηρίων [17], αλλά

12 — Προτάσεις στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 30ής Μαρτίου 2006, C-259/04, Emanuel (Συλλογή 2006, σ. I-3089), σημείο 26.

13 — Αποφάσεις της 30ής Μαΐου 2002, C-516/99, Schmid (Συλλογή 2002, σ. I-4573), με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tizzano, και της 31ης Μαΐου 2005, C-53/03, Syfait κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-4609), με την οποία κρίθηκε απαράδεκτη η υποβολή προδικαστικού ερωτήματος από την ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού λόγω του μη ανεξάρτητου χαρακτήρα της, καθόσον τελεί υπό την αιγίδα του ελληνικού Υπουργείου Αναπτύξεως.

14 — «Weisungsfreie Kollegialbehörde mit richterlichem Einschlag» στη γερμανική γλώσσα.

15 — Αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 1998, C-44/96, Mannesmann Anlagebau Austria κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-73), όσον αφορά το «Bundesvergabeamt» (ομοσπονδιακή επιτροπή ελέγχου της συνάψεως δημοσίων συμβάσεων), της 4ης Φεβρουαρίου 1999, C-103/97, Köllensperger και Atzwanger (Συλλογή 1999, σ. I-551), όσον αφορά το «Tiroler Landesvergabeamt» (υπηρεσία συνάψεως συμβάσεων του Δημοσίου του ομόσπονδου κράτους του Τυρόλου), και της 18ης Ιουνίου 2002, C-92/00, HI (Συλλογή 2002, σ. I-5553), όσον αφορά το «Vergabekontrollsenat des Landes Wien» (σώμα ελέγχου των διαγωνισμών του ομόσπονδου κράτους της Βιέννης), με τις οποίες το Δικαστήριο αναγνώρισε την ικανότητα των ως άνω οργάνων να κάνουν χρήση του μηχανισμού της δικαστικής συνεργασίας του άρθρου 234 ΕΚ. Αντιθέτως, δεν έκρινε το ίδιο σε σχέση με το «Berufungssenat der Finanzlandesdirektion für Wien, Niederösterreich und Burgenland» (τμήμα προσφυγών της περιφερειακής οικονομικής διευθύνσεως για τη Βιέννη, την Κάτω Αυστρία και το Burgenland) με την προπαρατεθείσα απόφαση Schmid, σκέψεις 36 έως 44.

16 — *BGBl.* 259/1970, μετά την τελευταία τροποποίησή του από τον *BGBl.* I 96/2006.

17 — Απόφαση της 23ης Μαρτίου 1982, 102/81, Nordsee (Συλλογή 1982, σ. 1095, σκέψεις 7 επ.).

είναι η μοναδική εκ του νόμου προβλεπόμενη επιλογή για την προσβολή αποφάσεως του εθνικού γραφείου διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και σημάτων περί ακυρώσεως καταχωρίσεως σήματος [18].

28. Επίσης, δεν χωρεί αμφιβολία σχετικά με την ανεξαρτησία του οργάνου αυτού, δεδομένου ότι η παράγραφος 9 του ως άνω άρθρου 74 επιμένει στο ζήτημα αυτό και στην πλήρη ανεξαρτησία των μελών του Oberster Patent- und Markensenat έναντι οποιασδήποτε υποδείξεως που θα μπορούσαν να δεχθούν. Επιπλέον, οι παράγραφοι 6 και 7 καθορίζουν τη διάρκεια της θητείας και τους λόγους παύσεως των μελών, οι οποίοι σχετίζονται με ακραίες περιπτώσεις, όπως η ανικανότητα προς εργασία, η απώλεια της αυστριακής ιθαγένειας ή η καταδίκη για εγκλήματα που συνεπάγονται στερητικές της ελευθερίας ποινές μεγαλύτερες του έτους.

29. Από όλες αυτές τις διατάξεις του Patentgesetz προκύπτει σαφώς ότι το επίμαχο όργανο εφαρμόζει κανόνες δικαίου και διευθύνει κατ' αντιμωλία διαδικασίες, σύμφωνα με τα άρθρα 113 έως 127 και 129 έως 136 του νόμου περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, τα οποία εφαρμόζονται δυνάμει του άρθρου του 140, παράγραφος 1.

18 — Το άρθρο 133 του ομοσπονδιακού Συντάγματος της Αυστρίας τέμνει το ζήτημα της αρμοδιότητας του ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου της Αυστρίας («Verwaltungsgerichtshof») να επιλύει διαφορές ίδιου περιεχομένου με το αιτούν όργανο, σχετικά με το οποίο υπήρχε αβεβαιότητα λόγω των εξουσιών που διαθέτουν τα δύο όργανα σχετικά με την καταχώριση ή την παροχή δικαιωμάτων επί σήματος. Η θεωρία επέκρινε αυτή την πολύπλοκη ανάθεση εξουσιών σε διάφορα δικαιοδοτικά όργανα εντός του ίδιου κλάδου δικαίου· έτσι, R. Beetz, «Article 39», στο συλλογικό έργο *Marken.schutz — Systematischer Kommentar zum Markenschutzgesetz*, υπό τη διεύθυνση του Guido Kucsko, Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Βιέννη, 2006, σ. 660.

30. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 133, παράγραφος 4, του αυστριακού ομοσπονδιακού Συντάγματος, το αιτούν όργανο αποφαίνεται σε τελευταίο βαθμό [19] και οι αποφάσεις του έχουν δικαιοδοτικό χαρακτήρα, κατά την έννοια που προσδίδει στον όρο αυτό το Δικαστήριο [20].

31. Κατά συνέπεια, το Oberster Patent- und Markensenat πληροί τα κριτήρια που η νομολογία του Δικαστηρίου απαιτεί από εθνικό δικαιοδοτικό όργανο [21] για την προσφυγή στην προδικαστική παραπομπή βάσει του άρθρου 234 ΕΚ· ως εκ τούτου, είναι δυνατή η εξέταση των ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, άποψη την οποία συμμερίζεται στην πλειονότητά της και η αυστριακή θεωρία [22].

Β — *Επί της ουσίας των προδικαστικών ερωτημάτων*

32. Από τη διατύπωση των δύο προδικαστικών ερωτημάτων συνάγεται η επικουρι-

19 — Πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως προτείνω με τις προτάσεις μου στην υπόθεση De Coster, για την προσφυγή στο άρθρο 234 ΕΚ έχει θεμελιώδη σημασία το ανέγκλητο της αποφάσεως, καθόσον, καίτοι το αιτούν όργανο δεν αποτελεί μέρος του αυστριακού δικαιοδοτικού συστήματος, το γεγονός ότι οι αποφάσεις του δεν υπόκεινται σε ένδικο μέσο, πέραν των περιορισμένων περιπτώσεων κατά τις οποίες κρίνονται από το ομοσπονδιακό συνταγματικό δικαστήριο, του παρέχουν τη δυνατότητα να κάνει χρήση της προδικαστικής παραπομπής.

20 — Με την απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-111/94, Job Centre (Συλλογή 1995, σ. I-3361, σκέψη 9) εξαιρούνται από την έννοια αυτή οι διαδικασίες εκούσιας δικαιοδοσίας· με την απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2002, C-182/00, Lutz κ.λπ. (Συλλογή 2002, σ. I-547, σκέψεις 15 και 16) εξαιρείται η τήρηση από τα γερμανικά δικαστήρια του μητρώου εμπόρων και εταιριών και με την απόφαση της 14ης Ιουνίου 2001, C-178/99, Doris Salzmann (Συλλογή 2001, σ. I-4421) εξαιρούνται τα σχετικά με το κτηματολόγιο καθήκοντα ορισμένων αυστριακών δικαστηρίων.

21 — Αποφάσεις της 17ης Σεπτεμβρίου 1997, C-54/96, Dorsch Consult Ingenieursgesellschaft (Συλλογή 1997, σ. I-4961, σκέψη 23, καθώς και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και της 30ής Μαρτίου 2002, Schmid, προμνημονευθείσα, σκέψη 34.

22 — W. Hackenberg και Ch. Stix-Hackl, *Handbuch zum Verfahren vor dem Europäischen Gerichtshof*, 2η έκδοση, Βιέννη, 2000, σ. 120· επίσης, ο R. Beetz, όπ.π., σ. 664, δηλώνει απερίφραστα ότι το Oberster Patent- und Markensenat πρέπει να εννοηθεί ως δικαιοδοτικό όργανο για τους σκοπούς του άρθρου 234 ΕΚ.

κότητα του δεύτερου έναντι του πρώτου, τουλάχιστον στο πλαίσιο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως, καθόσον ενδέχεται η ερμηνεία που προτείνει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας να επιλύσει τη διαφορά υπέρ του δικαιούχου του επίδικου σήματος, οπότε θα παρέλκει η αναζήτηση των λόγων της μη χρήσεως του σήματος, σύμφωνα με το άρθρο 12.

35. Ωστόσο, πρέπει να επιστρέψουμε στην ουσία του προβλήματος και να θέσουμε το ζήτημα στη σωστή του διάσταση, αποφεύγοντας τη σύγχυση εννοιών οι οποίες, καίτοι συγγενείς, δεν συμπίπτουν απαραίτητα χρονικώς, όπως θα επιχειρήσω να αποδείξω στη συνέχεια, στηριζόμενος σε δύο επιχειρήματα που αφορούν την έκταση της ενοποιήσεως των νομοθεσιών διά της οδηγίας 89/104 και τη φύση της υποχρεωτικής χρήσεως των καταχωρισμένων σημάτων.

1. Η ερμηνεία του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104

i) Έκταση της εναρμονίσεως των νομοθεσιών όσον αφορά τα σήματα

33. Καίτοι η διαφορά αφορά διεθνές σήμα, η ανάλυσή μου επικεντρώνεται αυστηρά στο κοινοτικό δίκαιο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τυχόν προβλήματα από την καταχώριση ενώπιον του Γραφείου του Διεθνούς Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

36. Με την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104 εκδηλώνεται η βούληση να μην εναρμονιστούν πλήρως οι νομοθεσίες των κρατών μελών όσον αφορά τα σήματα, αλλά να περιοριστεί η προσέγγιση στις εθνικές διατάξεις που επηρεάζουν πιο άμεσα τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

α) Έννοια του όρου «ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδικασία της καταχώρισης»

34. Στις παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, η συζήτηση επικεντρώθηκε σε μεγάλο βαθμό στο αν η ημερομηνία αυτή συμπίπτει με την έναρξη της προστασίας του σήματος, αναμφίβολα διότι το αιτούν όργανο τάσσεται, με την απόφασή του περί παραπομπής, υπέρ της απόψεως αυτής.

37. Έτσι, η οδηγία 89/104 ρυθμίζει εξαντλητικά το ζήτημα της καταλληλότητας ενός σημείου να αποτελέσει σήμα και να καταχωριστεί (άρθρα 2, 3 και 4), τα δικαιώματα που παρέχει η καταχώριση και τους περιορισμούς τους (άρθρα 5 έως 9), την υποχρέωση χρήσεως σε όλες τις εκφάνσεις της (άρθρα 10, 11 και 12), ορισμένες ειδικές περιπτώσεις απαραδέκτου, ακυρότητας και εκπτώσεως (άρθρα 13 και 14) και ορισμένα είδη σήματος (άρθρο 15).

38. Ο περιορισμός αυτός της προσεγγίσεως σε ορισμένους τομείς έχει ως αποτέλεσμα ένα ευρύ φάσμα θεμάτων ως προς το οποίο παρέχεται, δυνάμει της τέταρτης αιτιολογικής σκέψεως, στα κράτη μέλη πλήρης ελευθερία να θεσπίζουν τις διατάξεις που σχετίζονται με την καταχώριση, την έκπτωση και την ακυρότητα των σημάτων που έχουν κατοχυρωθεί διά της καταχωρίσεως· έτσι, τα κράτη μέλη είναι, για παράδειγμα, αρμόδια να καθορίζουν το είδος των διαδικασιών καταχωρίσεως και αναγνωρίσεως της ακυρότητας, να αποφασίζουν αν πρέπει να γίνεται επίκληση προγενέστερων δικαιωμάτων κατά τη διαδικασία της καταχωρίσεως, τη διαδικασία της εγκυρότητας ή και τις δύο αυτές διαδικασίες ή, σε περίπτωση επικλήσεως προγενέστερων δικαιωμάτων, να προβλέπουν διαδικασία ανακοπής ή αυτεπάγγελτης εξετάσεως. Επιπλέον, τα κράτη μέλη διατηρούν την εξουσία καθορισμού των αποτελεσμάτων της εκπτώσεως ή της αναγνωρίσεως της ακυρότητας των σημάτων.

39. Ως εκ τούτου, δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι η αντιμετώπιση όλων αυτών των θεμάτων από τις εθνικές νομοθεσίες παρουσιάζει σημαντικές διαφορές, γεγονός που εξηγεί τις αποκλίσεις μεταξύ των λύσεων που προτείνουν οι διάδικοι στην παρούσα διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, σημαντικά επηρεασμένοι από τις ιδιαιτερότητες της εθνικής τους έννομης τάξεως.

40. Συνοψίζοντας και απλοποιώντας σε μεγάλο βαθμό το φάσμα των διαφόρων ρυθμίσεων της καταχωρίσεως του σήματος, διακρίνουμε τουλάχιστον τρία είδη συστημάτων: τα συστήματα στα οποία η καταχώριση ολοκληρώνεται πριν από την εξέταση των απόλυτων και των σχετικών λόγων απαραδέκτου, τα συστήματα στα οποία η καταχώριση μεσολαβεί μεταξύ των δύο εξετάσεων και τα συστήματα στα οποία αναμένεται η ολοκλήρωση των εξετάσεων αυτών προκειμένου τα σημεία να κριθούν κατάλληλα προς καταχώριση. Το τελευταίο αυτό σύστημα είναι και το πλέον σύνηθες στην Ευρώπη.

41. Οι ενώπιον του Δικαστηρίου προτάσεις συνδέουν την έναρξη της προθεσμίας χρήσεως του σήματος με το χρονικό σημείο κατά το οποίο ο κάτοχος αποκτά οριστικώς αναμφισβήτητα δικαιώματα επί του σήματος, δηλαδή ελεύθερα από κάθε κίνδυνο ενδεχόμενης απώλειας λόγω διεκδικήσεων από τρίτους ή αμφισβητήσεων εκ μέρους του ίδιου του εθνικού γραφείου σημάτων. Σύμφωνα με αυτές, η υποχρέωση χρήσεως του σήματος ισχύει μόνον αφού αρθεί κάθε αμφιβολία που απειλεί την καταχώρισή του στο μητρώο.

42. Εντούτοις, ο τρόπος με τον οποίο υποβάλλεται το προδικαστικό ερώτημα, το οποίο συνδέει την «ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδικασία της καταχώρισης» με την «έναρξη της διάρκειας προστασίας», θέτει τη συζήτηση σε λάθος βάση, προσανατολίζοντάς την προς εσφαλμένη κατεύθυνση.

43. Κατά την άποψή μου, η ορθή έννοια της εξεταζόμενης εκφράσεως προκύπτει από την αναζήτηση της voluntas legislatoris της διατάξεως, σύμφωνα με τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

44. Κατ' αρχάς, το νομοθετικό κείμενο θεωρεί ως δεδομένη αυτήν ακριβώς την προαναφερθείσα ποικιλία συστημάτων στις χώρες της Ενώσεως, προκειμένου να επισημάνει το χαρακτηριστικότερο κοινό τους στοιχείο, την οικουμενικότητα της διαδικασίας καταχωρίσεως των σημάτων, η οποία ολοκληρώνεται πάντοτε, εφόσον το σήμα γίνει δεκτό, με την καταχώρισή του, η οποία πραγματοποιείται με απόφαση του αρμόδιου γραφείου σημάτων που φέρει απαραιτήτως ημερομηνία και συνοδεύεται συνήθως από την κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο και από την απαραίτητη δημοσίευση.

45. Δεύτερον, η οδηγία δεν προσδιορίζει αυστηρά το χρονικό σημείο ολοκληρώσεως αυτής της διαδικασίας καταχωρίσεως, κατά βάση διότι σέβεται την κατανομή των αρμοδιοτήτων, στην οποία αναφέρεται στην πέμπτη αιτιολογική της σκέψη με ιδιαίτερη προσοχή. Επομένως, στα κράτη μέλη απόκειται να προσδιορίσουν τον χρόνο λήξεως της διαδικασίας καταχωρίσεως στα εθνικά γραφεία σημάτων και να κρίνουν αν η λήξη αυτή επέρχεται πριν ή μετά την εξέταση των σχετικών λόγων απαραδέκτου ή αν περιλαμβάνει και τη δημοσίευση.

46. Τρίτον, έχοντας επίγνωση των διαφορών ανάμεσα στις εθνικές νομοθεσίες, η οδηγία δεν θεωρεί την κτήση των αδιαμφισβήτητων δικαιωμάτων επί του σήματος ως αφετηρία της αποσβεστικής προθεσμίας· κάτι τέτοιο δεν θα οδηγούσε σε καμιά εναρμόνιση, καθόσον η εν λόγω υποχρέωση χρήσεως του σήματος δεν θα άρχιζε, ανάλογα με το εκάστοτε νομικό σύστημα, αν δεν ολοκληρώνονταν όλες οι διαδικασίες ανακοπής από τρίτους ή θα ίσχυε αναδρομικά από τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως, αν η εθνική έννομη τάξη προέβλεπε τέτοιο νομικό πλάσμα.

47. Αντιθέτως, η οδηγία 89/104 δεν αναφέρεται σε ακριβές χρονικό σημείο κατά το οποίο θεωρείται ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία καταχωρίσεως, αφήνοντας την επιλογή του στον εθνικό νομοθέτη, διότι μεταξύ των πιθανών ημερομηνιών (καταχωρίσεως, κοινοποιήσεως στον ενδιαφερόμενο και δημοσιεύσεως) ουδέποτε μεσολαβεί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να διακυβεύεται η ασφάλεια δικαίου ή ο σκοπός της εναρμονίσεως που επιδιώκει η κοινοτική οδηγία.

48. Όλα τα ανωτέρω γίνονται πιο κατανοητά αν ληφθεί υπόψη η αληθής έννοια της υποχρεώσεως χρήσεως του σήματος.

ii) Η υποχρέωση χρήσεως

49. Η διευκρίνιση της έννοιας της υποχρεώσεως χρήσεως είναι αναγκαία, καθόσον η οδηγία 89/104 ορίζει ένα χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια του οποίου ο δικαιούχος του σήματος οφείλει να αρχίσει την εμπορι-

κή χρήση του σήματος, διότι άλλως, μετά την παρέλευση του διαστήματος αυτού, το δικαίωμά του επί του σήματος μπορεί να αμφισβητηθεί λόγω μη χρήσεως [23].

50. Ανεξαρτήτως των διαφορών μεταξύ των σχετικών εθνικών νομοθεσιών, ο εν λόγω νομικός μηχανισμός έχει τον ίδιο σκοπό σε όλα τα νομικά συστήματα: την προσαρμογή του αριθμού των καταχωρισμένων σημάτων στον αριθμό των χρησιμοποιούμενων σημάτων που εκπληρώνουν την οικονομική τους λειτουργία στην αγορά [24], διά της προσεγγίσεως των στοιχείων του μητρώου σε αυτά των εμπορικών συναλλαγών, και αυτό διότι, όπως είχα την ευκαιρία να τονίσω σε άλλη περίπτωση, τα γραφεία σημάτων δεν αποτελούν απλώς χώρους στους οποίους φυλάσσονται σήματα σε αχρησία, μέχρις ότου κάποιος αφελής αποπειραθεί να τα χρησιμοποιήσει, οπότε και μόνον τα επικαλείται ο δικαιούχος τους με πρόθεση τουλάχιστον κερδοσκοπική. Αντιθέτως, οφείλουν να είναι πιστά αντίγραφα της πραγματικότητας, των ενδείξεων που οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν στην αγορά για να διακρίνουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Τα γραφεία βιομηχανικής ιδιοκτησίας μπορούν να καταχωρίζουν μόνον τα σήματα που μετέχουν στην οικονομική ζωή [25].

51. Επιπλέον, η υποχρέωση αυτή σκοπεί στο να διευκολύνει την πρόσβαση των τρίτων στην καταχώριση [26], όπως προκύπτει από τη διατύπωση της οδηγίας 89/104, κατά την οποία δεν επιτρέπεται να προβληθεί η ύπαρξη καταχωρισμένου σήματος, του οποίου, όμως, δεν έχει γίνει χρήση για περισσότερα από πέντε έτη, ως λόγος ακυρότητας ή απαραδέκτου της καταχωρίσεως άλλου πανομοιότυπου ή παρόμοιου σήματος (άρθρο 11, παράγραφοι 1 και 2).

52. Η όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/104 απηχεί επίσης τους δύο αυτούς σκοπούς, διακηρύσσοντας ότι, «[...] για να περιοριστεί ο συνολικός αριθμός των καταχωρισθέντων και προστατευομένων σημάτων εντός της Κοινότητας και, κατ' επέκταση, ο αριθμός των συγκρούσεων οι οποίες αναφύονται μεταξύ τους, είναι αναγκαίο να απαιτείται η ουσιαστική χρησιμοποίηση των καταχωρισμένων σημάτων επί ποινή εκπτώσεως [...]».

53. Με λίγα λόγια, η υποχρέωση χρήσεως εμφανίζει από νομικής απόψεως δύο όψεις: η μία συνίσταται στην ex lege υποχρέωση που επιβάλλεται στον δικαιούχο που μόλις απέκτησε σχετικό δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και η άλλη στις εξουσίες και τα δικαιώματα των τρίτων σε περίπτωση μη εκπληρώσεως της υποχρεώσεως αυτής.

54. Υπό το πρίσμα της διττής αυτής φύσεως, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι η ημερομηνία κατά την οποία λήγει η διαδικασία καταχωρίσεως είναι αυτή που εξασφαλίζει κατά τον

23 — Ο U. Bous, «§25 Ausschluß von Ansprüchen bei mangelnder Benutzung», στο έργο των F. L. Ekey και D. Klippel, *Heidelberger Kommentar zum Markenrecht*, εκδ. C. F. Müller, Χαϊδελβέργη, 2003, σ. 370, επισημαίνει την πιθανή σύγχυση στη γερμανική νομοθεσία.

24 — K.-H. Fezer, *Markenrecht*, εκδ. C. H. Beck, 3η έκδ., Μόναχο, 2001, σ. 1191.

25 — Προτάσεις μου στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 11ης Μαρτίου 2003, C-40/01, Ansul (Συλλογή 2003, σ. I-2439, σκέψη 42). Επίσης, σκέψη 36 της αποφάσεως.

26 — C. Fernández-Nóvoa, *Tratado sobre Derecho de Marcas*, εκδ. Marcial Pons, Μαδρίτη, 2001, σ. 454.

καλύτερο τρόπο τα συμφέροντα τόσο των μεν όσο και των δε. Από τη στιγμή που η καταχώριση φέρει βεβαία ημερομηνία, ο δικαιούχος του σήματος είναι σε θέση να υπολογίσει την προθεσμία και να σχεδιάσει την εμπορική του στρατηγική. Αντιθέτως, αν ο προσδιορισμός του χρονικού αυτού σημείου εξαρτιόταν από τις τυχόν ανακοπές των ανταγωνιστών, όπως προβλέπουν τα συστήματα στα οποία οι σχετικοί λόγοι απαραδέκτου εξετάζονται μετά την καταχώριση, θα υπήρχε υπερβολική αβεβαιότητα ως προς τη στιγμή κατά την οποία αρχίζει να ισχύει η υποχρέωση όχι μόνο για τον δικαιούχο και τον ανακόπτοντα, αλλά ιδίως για τους τρίτους που δεν εμπλέκονται στην αντιδικία αυτή.

55. Παρόμοια μειονεκτήματα θα παρουσιάζονταν εάν γινόταν δεκτή η σύνδεση της ημερομηνίας κατά την οποία λήγει η διαδικασία καταχωρίσεως με την έναρξη της προστασίας, η οποία επιτρέπεται σε ορισμένα συστήματα που χρησιμοποιούν αυτό το νομικό πλάσμα για να προστατεύσουν τον δικαιούχο αναδρομικώς από τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως καταχωρίσεως. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται η πραγματική χρήση του σήματος από την υποβολή ήδη της αιτήσεως καταχωρίσεως στο εθνικό γραφείο βιομηχανικής ιδιοκτησίας· η λύση αυτή, όμως, θα ήταν επικριτέα, καθόσον, αφενός, θα επέβαλε μια υποχρέωση σε πρόσωπα που δεν έχουν κανένα δικαίωμα επί του σήματος και, αφετέρου, θα τους στερούσε το χρονικό περιθώριο της πενταετίας, εκ μόνου του λόγου ότι απέκτησαν ένα δικαίωμα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, χωρίς να τους παρέχει τη δυνατότητα ελέγχου της διάρκειας για την οποία τους διατέθηκε το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα.

56. Ως εκ τούτου, η ημερομηνία κατά την οποία λήγει η διαδικασία καταχωρίσεως εγγυάται καλύτερα την απαραίτητη ασφάλεια δικαίου, λόγω του αντικειμενικού και εύκολα διαπιστώσιμου από όλους τους ενδιαφερομένους χαρακτήρα της. Αναδεικνύεται, έτσι, ως το καταλληλότερο χρονικό σημείο για την έναρξη του υπολογισμού της πενταετούς προθεσμίας εντός της οποίας πρέπει να εκπληρωθεί η υποχρέωση της χρήσεως· επιπλέον, το ίδιο χρονικό σημείο συμπίπτει, κατά κανόνα, με την πράξη της καταχωρίσεως, η κοινοποίηση της οποίας σηματοδοτεί μεν την έναρξη ισχύος της σχετικής υποχρεώσεως του δικαιούχου του σήματος, αλλά δεν συνδέεται κατ' ανάγκην με την έναρξη της απρόσκοπτης απολαύσεως του κτηθέντος δικαιώματος επί του σήματος.

57. Κατόπιν της ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου πρέπει να εξεταστούν οι σκέψεις αυτές σε σχέση με το διεθνές σήμα.

β) Το διεθνές σήμα

58. Ούτε η συμφωνία της Μαδρίτης ούτε η Συνθήκη των Παρισίων την οποία συμπληρώνει περιέχουν κάποια ρύθμιση σχετική με την υποχρέωση χρήσεως. Η πρώτη δεν περιέχει καμιά σχετική διάταξη, ενώ η δεύτερη, με το άρθρο 5, Γ, παράγραφος 1, απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να εξαρτούν την υποχρέωση αυτή από την παρέλευση «εύλογης» προθεσμίας και από ενδεχόμενη δικαιολόγηση της αχρησίας εκ μέρους του ενδιαφερομένου. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία διάταξη σχετική με το χρονικό σημείο κατά το οποίο πρέπει να αρχίζει ο υπολογισμός της περιόδου αυτής, με αποτέλεσμα, μέσω της εφαρμογής του εθνικού δικαίου, να έχει εφαρμογή το κοινοτικό δίκαιο και, ως εκ τούτου, η οδηγία 89/104.

59. Δεν πρέπει, όμως, να συναχθούν βεβιασμένα συμπεράσματα, διότι η συμφωνία της Μαδρίτης προβλέπει όντως την οργάνωση ενός συστήματος καταχωρίσεως, τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του οποίου αξίζει να επισημανθούν [27].

60. Μέσω αυτού του διεθνούς μηχανισμού παρέχεται στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να επιτυγχάνουν, με μία και μόνη πράξη καταχωρίσεως, την προστασία του σήματος της χώρας προελεύσεως σε όσα συμβαλλόμενα κράτη επιλέξουν. Η προστασία των σημάτων που καταχωρίζονται στην έδρα του Διεθνούς Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας στη Γενεύη διέπεται από τις αρχές της εδαφικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως και τα σήματα για τα οποία ζητείται η επέκταση της προστασίας σε άλλα συμβαλλόμενα κράτη χαίρουν προστασίας υπό τις ίδιες εγγυήσεις με τα εθνικά [28].

61. Το έντυπο της αιτήσεως καταχωρίσεως κατατίθεται στο γραφείο της χώρας προελεύσεως του σημείου του οποίου ζητείται η καταχώριση ως διεθνούς σήματος [29]· η εν λόγω αρχή προβαίνει τότε σε συνοπτική εξέταση των εγγράφων που προσκομίζει ο ενδιαφερόμενος, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι το σήμα είναι καταχωρισμένο στο εθνικό μητρώο στο όνομα του αιτούντος και για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που αναφέρονται στην αίτηση· επίσης, επαληθεύει τη νομιμοποίηση του αιτούντος, καθώς και το αν ακολουθήθηκε σωστά η διαδικασία, με την προσκόμιση των κατάλληλων δικαιολογητικών [30].

62. Αφού παραλάβει τον φάκελο, το Διεθνές Γραφείο εξετάζει αποκλειστικά τα τυπικά ζητήματα και βεβαιώνει την καταβολή των τελών σύμφωνα με τη συμφωνία της Μαδρίτης και με τον κανονισμό εκτελέσεώς της [31]. Αν πληρούνται οι προϋποθέσεις, προβαίνει στην καταχώριση στο διεθνές μητρώο. Το Διεθνές Γραφείο, όμως, δεν εξετάζει αν το σήμα που αφορά η αίτηση καταχωρίσεως πληροί τις προϋποθέσεις προστασίας στα συμβαλλόμενα κράτη στα οποία αυτή έχει ζητηθεί, καθόσον ο έλεγχος αυτός απόκειται σε αυτά τα κράτη [32] και πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός προθεσμίας ενός έτους από την ημερομηνία καταχωρίσεως [33].

63. Με λίγα λόγια, το διεθνές σήμα υποκαθιστά την υποχρέωση καταχωρίσεως σε καθεμιά από τις χώρες στις οποίες ζητείται η προστασία του σήματος με μία και μόνη

27 — Στη συνέχεια, αναφέρομαι αποκλειστικά στη συμφωνία της Μαδρίτης και όχι στο πρωτόκολλό της, το οποίο υπογράφηκε επίσης στην ισπανική πρωτεύουσα στις 27 Ιουνίου 1989 και, παρά τον τίτλο του, αποτελεί νέα διεθνή συνθήκη, της οποίας, πάντως, το περιεχόμενο εμφανίζει πολλές ομοιότητες με τη συμφωνία. Με τη δεύτερη αυτή συμφωνία επιτεύχθηκε η προσχώρηση ορισμένων χωρών που προσήπταν στη συμφωνία της Μαδρίτης έλλειψη ευελιξίας, διότι δεν αναγνώριζε τη δυνατότητα καταχωρίσεως στο διεθνές μητρώο αιτήσεων που αφορούσαν σήματα καταχωρισμένα στα εθνικά γραφεία σημάτων. Το πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 1995. K.-H. Fezer, όπ.π., σ. 2027 επ.

28 — Όπως ορίζει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

29 — Άρθρο 3, παράγραφος 1, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

30 — Λεπτομερέστερη αναφορά από τον J. M. Botana Agra, «Las marcas internacionales», στο *Estudios sobre marcas* (συντονιστές: J. J. Navarro Chinchilla και R. J. Vázquez García), εκδ. Comares, Γρανάδα, 1995, σ. 37 επ.

31 — Επί του παρόντος υπάρχει ένας κοινός κανονισμός της συμφωνίας της Μαδρίτης σχετικά με τη διεθνή καταχώριση σημάτων και του πρωτοκόλλου που αφορά τη συμφωνία αυτή (κείμενο που τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 2004), (http://www.wipo.int/madrid/es/legal_texts/common_regulations.htm) [Σ.τ.Μ.: δεν είναι διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα].

32 — Άρθρο 5, παράγραφος 1, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

33 — Άρθρο 5, παράγραφος 2, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

αίτηση ενώπιον του Διεθνούς Γραφείου στη Γενεύη, παρέχοντας στους φορείς αυτών των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας τη δυνατότητα προστασίας από τις παράνομες πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού ή απομιμήσεως προερχόμενες από ανταγωνιστές εγκατεστημένους εκτός των συνόρων.

64. Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να αναζητηθεί η ημερομηνία πραγματοποιήσεως της διεθνούς καταχωρίσεως.

65. Το άρθρο 3, παράγραφος 4, της συμφωνίας της Μαδρίτης θεσπίζει ένα σύστημα επικουρικών εναλλακτικών λύσεων για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας καταχωρίσεως, η οποία κατά κανόνα συμπίπτει με την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως ενώπιον του Διεθνούς Γραφείου· κατ' εξαίρεση, συμπίπτει με την προγενέστερη υποβολή της αιτήσεως στην αρμόδια αρχή της χώρας προελεύσεως, αν αυτή διαβιβάσει την εν λόγω αίτηση στο Διεθνές Γραφείο εντός των δύο επόμενων μηνών· και, σε περίπτωση παρατυπιών, συμπίπτει με τον χρόνο κατά τον οποίον έχουν θεραπευθεί όλα τα ελαττώματα της αιτήσεως καταχωρίσεως διεθνούς σήματος [34].

66. Από τα ανωτέρω προκύπτει όχι μόνον ότι η υποχρέωση χρήσεως εξακολουθεί να εξαρτάται από την εθνική νομοθεσία, η οποία εντός της Ευρωπαϊκής Ενώσεως είναι εν μέρει εναρμονισμένη, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, αλλά και ότι, από τη στιγμή της διεθνούς καταχωρίσεως, το σήμα απολαύει προστασίας, παρότι η προστασία αυτή εξαρτάται από την παρέλευση της ενιαύσιας προθεσμίας που παρέχεται στα κράτη μέλη που δηλώνονται σε κάθε αίτηση για να αρνηθούν την αιτουμένη προστασία στο έδαφός τους, γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν χρειάζεται να συμπίπτουν οι ημερομηνίες καταχωρίσεως και ενάρξεως της πλήρους απολαύσεως των σχετικών δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, δεδομένου ότι η καταχώριση στο Διεθνές Γραφείο του προστατευόμενου σημείου «υποκαθιστά», κατά την ορολογία του άρθρου 4β της συμφωνίας της Μαδρίτης, τις εθνικές καταχωρίσεις, καθόσον δεν πραγματοποιείται πράξη καταχωρίσεως, με τη στενή του όρου έννοια, στα εθνικά γραφεία, τα οποία απλώς ενημερώνονται σχετικώς, ο μόνος αξιόπιστος τρόπος να διαπιστωθεί η λήξη της διαδικασίας διεθνούς καταχωρίσεως θα ήταν να αναγνωριστεί ως χρονικό σημείο της λήξεως η ημερομηνία καταχωρίσεως στο Διεθνές Γραφείο.

67. Το χρονικό αυτό σημείο συμπίπτει με την έναρξη της προθεσμίας χάριτος ως προς την υποχρέωση χρήσεως, σύμφωνα με την οδηγία 89/104. Η προφανής προσπάθεια της διεθνούς νομοθεσίας για προσέγγιση των δύο ημερομηνιών, της εθνικής και της διεθνούς, συνηγορεί επίσης υπέρ της απόψεως που υποστηρίζω, καθόσον, αν γίνονταν δεκτές οι προτάσεις που περιέχονται στις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν κατά την παρούσα διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, κατά τις οποίες η προθεσμία αρχίζει να τρέχει μόνον αφότου η προστασία καταστεί αδιαμφισβήτητη, θα προκαλούνταν ανεπιθύμητες αποκλίσεις όσον αφορά την ημερομηνία κατά την οποία αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση για την

34 — Κανόνας 15, παράγραφος 1, του κανονισμού εκτελέσεως.

υποχρέωση χρήσεως του σήματος: άλλες φορές θα εξαρτιόταν από τις εθνικές διατάξεις, ιδίως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνονται δεκτοί σχετικοί λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως, και άλλες από την έκδοση αποφάσεων επί των ενστάσεων τρίτων κατά των διεθνών σημάτων, γεγονός που θα μετέθετε την επίμαχη προθεσμία σε αβέβαιο χρόνο.

68. Προς επίρρωση των ανωτέρω, πρέπει να τονιστεί ο κεφαλαιώδης ρόλος της ημερομηνίας της διεθνούς καταχωρίσεως [35], η οποία έχει αποφασιστική σημασία για τον υπολογισμό της προθεσμίας που διαθέτουν τα συμβαλλόμενα κράτη για να αρνηθούν την προστασία του σήματος στο έδαφός τους [36], για τον προσδιορισμό του χρονικού σημείου κατά το οποίο η καταχώριση αρχίζει να παράγει αποτελέσματα [37] ή τον υπολογισμό της προθεσμίας για την αίτηση εδαφικής επεκτάσεως [38], της διάρκειας και της ανεξαρτησίας της [39] και για την ανανέωσή της [40]. Επομένως, δεδομένου ότι αποτελεί σημείο αναφοράς από τόσες απόψεις, είναι λογικό να έχει την ίδια θέση και όσον αφορά την έναρξη της υποχρεώσεως χρήσεως.

69. Όσον αφορά τα ζητήματα που δημιουργεί η ενδεχόμενη απόρριψη της καταχωρίσεως από κάποιο συμβαλλόμενο στη συμφωνία της Μαδρίτης κράτος μετά την καταχώριση του σήματος στο Διεθνές Γραφείο, είναι αναγκαίες δύο διευκρινίσεις: η μία αφορά τους απόλυτους λόγους απαραδέκτου, οι οποίοι δεν απαντούν συνήθως στο πλαίσιο του συστήματος που προβλέπει η εν λόγω συμφωνία, λόγω της προηγούμενης εξετάσεώς τους στη χώρα προελεύσεως του σήματος και λόγω της ενοποιήσεως των κριτηρίων από τη Σύμβαση των Παρισίων. Η άλλη αφορά τους σχετικούς λόγους απαραδέκτου που καλύπτονται από την επιμέλεια των επιχειρήσεων, οι οποίες, πριν ζητήσουν τη διεθνή καταχώριση, είναι σε θέση να πληροφορηθούν χωρίς υπερβολικό κόστος τα σήματα που ενδέχεται να αντιταχθούν στο δικό τους εντός των κρατών μελών στα οποία ζητούν την προστασία του σήματός τους.

70. Έτσι, είμαι πεπεισμένος ότι, και για τα διεθνή σήματα, η «ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδικασία της καταχώρισης» συμπίπτει με την εμφανιζόμενη στο Διεθνές Γραφείο της Γενεύης.

71. Κατόπιν των ανωτέρω, φρονώ ότι στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του Oberster Patent- und Markensenat πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η φράση «ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδικασία της καταχώρισης» του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ δεν αναφέρεται στην έναρξη της διάρκειας προστασίας, με την οποία μπορεί να συμπίπτει, αλλά στον χρόνο κατά τον οποίο η αρμόδια αρχή, σύμφωνα με την εθνική της νομοθεσία, ή το Διεθνές Γραφείο, σε περίπτωση διεθνούς σήματος, ολοκληρώνει τη διαδικασία καταχωρίσεως.

35 — Τη βασική αυτή πτυχή επισημαίνει ο J. M. Botana Agra (όπ.π., σ. 38 επ.)

36 — Άρθρο 5, παράγραφος 2, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

37 — Άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

38 — Άρθρο 3, παράγραφος 2, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

39 — Άρθρο 6, παράγραφος 2, της συμφωνίας της Μαδρίτης.

40 — Άρθρο 7 της συμφωνίας της Μαδρίτης.

2. Ερμηνεία του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104

72. Στενή σχέση με την υποχρέωση χρήσεως εμφανίζει η έκπτωση, η οποία παρουσιάζει τη διαφορά ότι η προθεσμία της μπορεί να αρχίσει οποτεδήποτε, ανεξαρτήτως του τέλους οποιασδήποτε διαδικασίας. Όταν ο δικαιούχος ενός σήματος παραλείπει να κάνει χρήση του σήματος για περισσότερο από πέντε έτη, παρέχεται στους ανταγωνιστές και στους τρίτους ενδιαφερομένους η δυνατότητα να οικειοποιηθούν νομίμως το σήμα. Εν πάση περιπτώσει, οι δύο νομικές έννοιες, σαν δύο υποζύγια του ίδιου ζυγού, κατευθύνονται προς τον ίδιο νομοθετικό σκοπό: την προσαρμογή της πραγματικότητας των μητρώων σε αυτή της αγοράς, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.

73. Το αιτούν όργανο ζητεί να μάθει τις νόμιμες αιτίες που δικαιολογούν ενδεχομένως τη μη χρήση εμπορικού σήματος κατά το χρονικό διάστημα που προβλέπει η κοινοτική διάταξη. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η Lidl υποστηρίζει ότι «γραφειοκρατικά εμπόδια» δεν της επέτρεψαν να αναπτύξει την επιχειρηματική της στρατηγική, η οποία συνίσταται στην πώληση των προϊόντων της υπό το σήμα «Le Chef DE CUISINE» αποκλειστικά από τα δικά της καταστήματα, των οποίων το άνοιγμα καθυστέρησε αρκετά περισσότερο απ' ό,τι είχε προβλεφθεί.

74. Σύμφωνα με την απάντηση που προτείνω για το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, σε σχέση με την αυστριακή νομοθεσία περί σημάτων, δεν είναι απαραίτητη η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Εντούτοις, εκθέτω στη συνέχεια ορισμένες σκέψεις, για την περίπτωση που το Δικαστήριο δεν συμμεριστεί την ίδια γνώμη και θωρήσει σκόπιμη την ερμηνεία του άρθρου 12 της οδηγίας 89/104.

75. Δεν συμμερίζομαι την άποψη της Δημοκρατίας της Αυστρίας περί απαραδέκτου του εν λόγω προδικαστικού ερωτήματος, διότι η διατύπωσή του είναι συγκεκριμένη και η περιγραφή των πραγματικών περιστατικών αρκετά ακριβής ώστε να καθίσταται λυσιτελής και αναγκαία η επ' αυτού κρίση του Δικαστηρίου.

76. Η νομολογία του Δικαστηρίου έχει ήδη αποφανθεί επί της πρώτης παραγράφου του άρθρου 12, και ειδικότερα επί της έννοιας της «ουσιαστικής χρήσεως», κρίνοντας ότι τέτοια χρήση συντρέχει «όταν ένα σήμα χρησιμοποιείται σύμφωνα με τη βασική του λειτουργία [...], με σκοπό την εξεύρεση ή διατήρηση δυνατοτήτων πωλήσεως των εν λόγω προϊόντων και υπηρεσιών, αποκλείοντας τη συμβολική χρήση που αποσκοπεί στη διατήρηση των δικαιωμάτων που παρέχει το σήμα» [41]. Κατά την εκτίμηση του ουσιαστικού χαρακτήρα της χρήσεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «το σύνολο των γεγονότων και περιστάσεων που μπορούν να αποδείξουν το υποστατό της εμπορικής εκμεταλλεύσεως [του σήματος], ιδίως η χρήση που θεωρείται δικαιολογημένη στον οικείο οικονομικό τομέα» [42].

41 — Προπαρατεθείσα απόφαση Ansul, σκέψη 43.

42 — Όπ.π.

77. Κατά συνέπεια, είναι ξένη προς την έννοια αυτή κάθε χρήση των σημάτων που δεν ανταποκρίνεται στις ως άνω αρχές. Όπως έχω υποστηρίξει, η ιδιωτική χρήση, η οποία δεν υπερβαίνει την ιδιωτική σφαίρα του δικαιούχου, είναι αλυσιτελής, εφόσον δεν αποσκοπεί την κατάκτηση μεριδίου της αγοράς και, για τον λόγο αυτόν, η λήψη προπαρασκευαστικών μέτρων με σκοπό την εμπορία προϊόντων και υπηρεσιών ή η συσσώρευση και η αποθήκευση, όταν τα εμπορεύματα παραμένουν στους χώρους της επιχειρήσεως, δεν συνιστούν «επαρκή» και «ουσιαστική» χρήση [43].

78. Βεβαίως, η εξεταζόμενη διάταξη αναφέρεται σε πιθανές αιτίες που δικαιολογούν τη μη χρήση, χωρίς, όμως, να αναφέρει κάποιο παράδειγμα. Μεγάλη βοήθεια παρέχει στην περίπτωση αυτή το άρθρο 19 της συμφωνίας ADPIC, δυνάμει του οποίου αναγνωρίζονται ως σοβαροί λόγοι οι περιστάσεις *που δεν εξαρτώνται από τη θέληση του δικαιούχου του σήματος* και *που θέτουν εμπόδια στη χρήση του σήματος αυτού*, αναφέροντας ορισμένα κλασικά παραδείγματα, όπως οι περιορισμοί στις εισαγωγές ή άλλες ρυθμίσεις που προβλέπουν οι δημόσιες αρχές για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που προστατεύει το σήμα.

79. Τα «γραφειοκρατικά εμπόδια» που επικαλείται η Lidl στην κύρια δίκη, καίτοι δεν εξαρτώνται από τη βούληση του δικαιούχου του σήματος, πρέπει να συνδέονται άμεσα με το σήμα, μέχρι του σημείου η χρήση του να εξαρτάται από την ολοκλήρωση των διοικητικών διαδικασιών. Έτσι, μπορούμε να φανταστούμε ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαινε αν εκκρεμούσε η χορήγηση άδειας από την υγειονομική αρχή για τα τρόφιμα που διατίθενται στο εμπόριο με το σήμα «Le Chef DE CUISINE» ή, αν επρόκειτο για φάρμακο, η αναγνώρισή του από τις αρμόδιες εθνικές υγειονομικές αρχές. Οι επιπλοκές, όμως, που οφείλονται στις καθυστερήσεις εκδόσεως των αδειών οικοδομήσεως των καταστημάτων δεν συνδέονται επαρκώς με το σήμα. Επίσης, δεν καθίσταται σαφής ο λόγος που εμπόδισε τη Lidl να τροποποιήσει εγκαίρως τα επιχειρηματικά της σχέδια· θα μπορούσε, για παράδειγμα, να είχε οργανώσει ένα σύστημα παραχωρήσεως της άδειας διανομής των προϊόντων για περιορισμένο χρονικό διάστημα σε άλλους προμηθευτές ή καταστήματα τροφίμων.

80. Επίσης, όπως ορθώς αναφέρει η Επιτροπή, η επιχειρηματική τακτική εμπίπτει εξ ολοκλήρου στη σφαίρα της λήψεως αποφάσεων της εταιρίας και, ως εκ τούτου, δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτή η αδυναμία της να αντιμετωπίσει τυχόν εμπόδια, προσαρμόζοντας την τακτική αυτή στα απρόοπτα και στις αντιξοότητες. Για τον λόγο αυτόν, στην υπό κρίση υπόθεση είναι αμφίβολο το ποιος ακριβώς παράγοντας δυσχέρανε περισσότερο την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού: οι τυπολατρικές ατραποί της διοικητικής διαδικασίας ή η άκαμπτη εμμονή σε ένα απρόσφορο σχέδιο. Η εξέταση του ζητήματος αυτού, όμως, δεδομένου ότι αφορά πραγματικά περιστατικά, απόκειται στον εθνικό δικαστή, ο οποίος γνωρίζει καλύτερα τα γεγονότα και έχει την ευθύνη της επιλύσεως της διαφοράς της κύριας δίκης.

43 — Προτάσεις στην προπαρατεθείσα υπόθεση Ansul, σκέψη 57.

81. Κατόπιν των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ερμηνεύοντας το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ υπό την έννοια ότι οι νόμιμες αιτίες που δικαιολογούν τη μη χρήση του σήματος πρέπει να είναι ανεξάρτητες της θελήσεως του δικαιούχου και να συνιστούν εμπόδιο στη χρήση του σήματος. Οι διοικητικές διαδικασίες εμπίπτουν στην κατηγορία των λόγων αυτών όταν πληρούν τις δύο αυτές προϋποθέσεις, πλην όμως δεν εμπίπτουν όταν εμποδίζουν την πραγματοποίηση επιχειρηματικής στρατηγικής, καθόσον η επιχείρηση διατηρεί εξ ολοκλήρου την εξουσία λήψεως αποφάσεων και μπορεί να την προσαρμόζει στα διοικητικής φύσεως απρόοπτα. Στο αιτούν δικαιοδοτικό όργανο απόκειται να σταθμίσει τα πραγματικά περιστατικά υπό το πρίσμα των δεδομένων αυτών.

VI — Πρόταση

82. Για όλους τους παραπάνω λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Oberster Patent- und Markensenat ως εξής:

«1) Η φράση "ημερομηνία κατά την οποία έληξε η διαδικασία της καταχώρισης" του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, δεν αναφέρεται στην έναρξη της διάρκειας προστασίας, με την οποία μπορεί να συμπίπτει, αλλά στον χρόνο κατά τον οποίον η αρμόδια αρχή, σύμφωνα με την εθνική της νομοθεσία, ή το Διεθνές Γραφείο, σε περίπτωση διεθνούς σήματος, ολοκληρώνει τη διαδικασία καταχωρίσεως.

2) Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ έχει την έννοια ότι οι νόμιμες αιτίες που δικαιολογούν τη μη χρήση του σήματος πρέπει να είναι ανεξάρτητες της θελήσεως του δικαιούχου και να συνιστούν εμπόδιο στη χρήση του σήματος. Οι διοικητικές διαδικασίες εμπίπτουν στην κατηγορία των λόγων αυτών όταν πληρούν τις δύο αυτές προϋποθέσεις, πλην όμως δεν εμπίπτουν όταν εμποδίζουν την πραγματοποίηση επιχειρηματικής στρατηγικής, καθόσον η επιχείρηση διατηρεί εξ ολοκλήρου την εξουσία λήψεως αποφάσεων και μπορεί να την προσαρμόζει στα διοικητικής φύσεως απρόοπτα. Στο αιτούν δικαιοδοτικό όργανο απόκειται να σταθμίσει τα πραγματικά περιστατικά υπό το πρίσμα των δεδομένων αυτών.»